

Bolygók

Mars-megfigyelési program

Áprilisi számunkban megismerkedtünk a Mars megfigyelésének mikéntjével. Mostani rovatunkban – a 2001-ben bekövetkező oppozíció tapasztalatainak felhasználásával – ismertetjük ez évi Mars programunkat. Minden észlelőtől azt kérjük, hogy megfigyeléseit az itt közölt észlelési programmal összhangban végezze.

A Mars jelenleg a hajnali égen figyelhető meg. Korongjának rohamosan növekvő látszó átmérője már meghaladja a 13"-t. Megkezdődött a várva várt nagy földközelség. Kedvcsináló gyanánt három, már idén készült rajzot közlünk, melyek a Polaris Csillagvizsgálóban születtek.

Az észlelési program

Pólussapkák. *A Földhöz egyre közelebb kerülő Mars jégsapkáinak méret és alakváltozásának figyelemmel kísérése.* Szálkeresztes okulárral, vagy okulármikrométerrel tudjuk a lehető legpontosabban regisztrálni a méret- és alakváltozásokat. Amennyiben nem rendelkezünk a fenti segédeszközökkel, becsléssel kell a jégsapkák méreteit megadni a bolygó korongátmérőjének törtrészében. A mostani láthatóság alkalmával a bolygó déli pólusára tekinthetünk rá jobban, így annak időbeli változását tudjuk a leginkább figyelemmel kísérni. Eredményeinkről készítsünk összefoglaló táblázatot. Erre vonatkozó minta a rovatvezetőtől kérhető, de honlapunkon is megtalálható.

Felszíni alakzatok megfigyelése. *A Földhöz egyre közelebb kerülő Mars jégsapkáinak figyelemmel kísérése.* A Mars tengelyforgási ideje 37 perccel hosszabb a Földénél, ezért az egymást követő napokon ugyanabban az időben csak kissé eltolódott alakzatokat láthatunk a bolygókorongon. Egy-egy terület 37 nap alatt érkezik ugyanabban az időpontban újra a centrálmeridiánra. Mindez azt is jelenti, hogy 5 hét alatt az egész bolygófelszínt nyomon követhetjük. Június elejétől november közepéig négyszer nyílik alkalmunk a teljes felszín áttekintésére.

A Mars felszínét az alább felsorolt négy jellemző, kisebb távcsövekkel is megfigyelhető alakzatokat tartalmazó részre osztottuk. Kíváncsian várjuk, hogy az említett területek mellett ki milyen, és mekkora egyéb felszíni részleteket tud megkülönböztetni saját műszerével. A megfigyelések során végezzünk minél többször intenzitás- és színbecsléseket az észlelt területekről.

I. terület (0°–90° CM): Argyre, Solis Lacus, Margaritifer Sinus, Aurorae Sinus, Niliacus Lacus, és a Mare Acidalium vidékei.

II. terület (90°–180° CM): Mare Syrenum, Diacria, Propontis és a Nix Olimpica környezete.

III. terület (180°–270° CM): Mare Tyrrhenum, Hesperia, Mare Cimmerium, Lybia, és az Elysium tájai.

IV. terület (270°–360° CM): Depressio Hellespontica, Hellespontus, Hellas, Mare Serpentis, Mare Hadriacum, Mare Serpentis, Syrtis Maior, Sinus Sabaeus, Sinus Meridiani, Ismenius Lacus a Mars legjellemzőbb formációi.

Légköri jelenségek. *Porviharok megfigyelése és a marsi légkör átlátszóságának vizsgálata.* Kísérjük meg a helyi porviharok megfigyelését a lehető legnagyobb nagyítást alkalmazva. Próbáljuk meg rögzíteni azok kialakulásának pontos helyét, lefolyásuk menetét. Vizsgáljuk meg naponta a Mars átlátszóságát, ami a legegyszerűbben ad képet a bolygó légkörének változásairól.

Időjárási megfigyelések. *A különböző felhők, ködök és deres területek megfigyelése.* A marsi légkör átlátszóságának becslése mellett végezzünk valódi időjárás megfigyeléseket is! Figyeljük meg a különböző felhő-, köd-, és dérképződmények időbeli alakulását. Kísérjük folyamatos figyelemmel azok változásait és próbálkozzunk helyük pontos beazonosításával. Munkánk során ne feledkezzünk meg a színszűrők alkalmazásáról, melyek nélkül kicsi az esélye az efféle észleléseknek.

Mars-rajzok (balról jobbra). 2003.05.06. 02:50 UT, CM= 357°, 25 T, 208x (Rózsahegyi Márton); 2003.05.06. 03:00 UT, CM= 359°, 20 C, 300x (Hollós Tibor, narancs színszűrő); 2003.05.06. 03:10 UT, CM= 1°, 25 T, 208x (Végh Tamás)

A Mars holdjai. *A Mars két holdjának megfigyelése.* Különösen a CCD-kamerával dolgozó amatőrök számára jelenthetnek érdekes feladatot a soron következő oppozíció alkalmával a bolygó holdjai. Magyar amatőrnek még sosem sikerült a Mars két égi kísérőjének rögzítése!

Szimultán megfigyelések. A szimultán észlelések időadatait ezúttal nem foglaltuk külön táblázatba. A Mars alacsony látóhatár feletti magassága miatt a megfigyeléseket a bolygó deleléseihez közel célszerű végezni. A mostani láthatóság során ezért ezek az időpontok egyúttal a mindenkori szimultán megfigyelések időszakai.

HOLLÓS TIBOR

Bolygóészlelő találkozó április 12-én

A tavalyi, március 9-i találkozót követően újra elérkezett a pillanat, amikor összegyűltek „bolygászaink” immáron a megszokott helyen, a Polaris Csillagvizsgálóban.

A rovatvezető megnyitója után főtítkárunk, *Mizser Attila* mondott nekrológot egyesületünk elhunyt tagjáról, Rákosi Miklósról, aki a Változócsillag Szakosztály alapítója volt. Ezt követően *Mátis András* foglalta össze szakcsoportunk rovatvezetőinek az elmúlt közel harminc évbeli tevékenységét, akiknek a munkája a mai napig érezteti jótékony hatását szakcsoportunk életében.